

Вільний ривок

Оксана ТРОПЕЦЬ адвокат АО «Дмитрієва та Партнери», м. Київ

Закон України «Про валюту та валютні операції» закладає нові принципи валютного регулювання: дозволено все, що не заборонено, та пріоритет ринкових механізмів

21 червня 2018 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про валюту і валютні операції» (Закон про валюту). До цього часу валютні операції в Україні регулювалися Декретом Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» 1993 року та великою кількістю підзаконних актів.

Закон про валюту вводитиметься в дію через сім місяців з дня набуття ним чинності. Відповідно, Кабінету Міністрів України спільно з Національним банком України протягом шести місяців з дня набуття чинності Законом про валюту необхідно розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про міжнародну співпрацю України в галузі оподаткування, яким будуть визначені, зокрема:

- правила оподаткування контрольованих іноземних компаній;
- правила звітності в розрізі країн для міжнародних груп компаній;
- правила щодо обмеження витрат на фінансові операції з пов'язаними особами;
- правила оподаткування доходів постійного представництва;
- заходи запобігання зловживанням у зв'язку із застосуванням

договорів про уникнення подвійного оподаткування;

- процедури врегулювання спорів з питань застосування конвенцій про уникнення подвійного оподаткування;

- впровадження міжнародних стандартів для автоматичного обміну фінансовою інформацією.

Принципи валютного регулювання

Закон про валюту декларує принцип «дозволено все, що не заборонено», гнучкий валютний курс, незалежність Національного банку України у формуванні та реалізації валютної і монетарної політики, пріоритет ринкових інструментів валютного регулювання над адміністративним, свободу здійснення валютних операцій тощо.

Валютне регулювання підпадає під сферу контролю Національного банку України та Державної фіскальної служби.

У сфері здійснення валютних операцій резиденти та нерезиденти отримують однакові права.

Розрахунки. Перекази

Гривня визначається єдиним законним платіжним засобом в Україні і приймається всіма фізичними та юридичними особами без обмежень на всій території Укра-

їни для проведення розрахунків і переказів.

Порядок проведення розрахунків за валютними операціями, які здійснюються в іноземній валюті та банківських металах, визначається Національним банком України.

Транскордонний переказ валютних цінностей здійснюється без обмежень виключно через уповноважені установи в порядку, встановленому Національним банком України.

Транскордонне переміщення фізичними особами валютних цінностей на суму, що перевищує в еквіваленті 10 тис. євро, підлягає письмовому декларуванню центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику. Порядок транскордонного переміщення валютних цінностей уповноваженими установами і суб'єктами валютних операцій визначається Національним банком України.

Відповідно до статті 9 Закону про валюту, банки здійснюють валютні операції на підставі банківської ліцензії, а небанківські фінансові установи — на підставі ліцензії НБУ на здійснення таких валютних операцій: обмін валют (здійснення операцій з торгівлі валютними цінностями у готівковій

формі); переказ коштів; надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту; факторинг (у частині здійснення розрахунків на території України в іноземній валюті між факторами і клієнтами за операціями з міжнародним факторингом з відступлення права вимоги до боржника-нерезидента); інші валютні операції, визначені регулятором.

Національний оператор поштового зв'язку здійснює валютні операції на підставі ліцензії Національного банку України на здійснення таких валютних операцій: переказ коштів; діяльність з обміну валют.

Інформування про валютні операції. Валютний нагляд

Уповноважені установи, резиденти та нерезиденти зобов'язані надавати Національному банку України інформацію про валютні операції.

Національний банк України має право здійснювати збір статистичних даних про валютні операції, а також співпрацює з органами суб'єктів міжнародного права щодо обміну інформацією, пов'язаною з проведенням валютних операцій, з урахуванням положень законодавства про банківську таємницю.

Валютний нагляд та валютний контроль здійснюються Національним банком України — за уповноваженими установами та Державною фіскальною службою — за резидентами та нерезидентами.

Уповноважені установи під час проведення валютних операцій, крім валютних операцій, пов'язаних із експортом та імпортом товару на суму, що є меншою за розмір, встановлений для фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, здійснюють безпосередній нагляд за виконанням вимог валютного законодавства резидентами та нерезидентами, що здійснюють валютні операції через ці уповноважені установи.

Органи валютного нагляду мають право вимагати документи,

пов'язані зі здійсненням валютних операцій, та проводити перевірки з питань дотримання вимог валютного законодавства суб'єктами здійснення таких операцій, доступу до систем автоматизації валютних операцій, підтвердних документів та іншої інформації про валютні операції.

Інформація про банки та/або їх клієнтів, що збирається під час здійснення валютного нагляду у банків, становить банківську таємницю.

Органи валютного нагляду обмінюються інформацією щодо виявлених порушень валютного законодавства, яка була отримана ними під час здійснення валютного нагляду, з метою реалізації повноважень у сфері валютного регулювання та нагляду.

Тимчасові валютні обмеження

Законом визначено правовий режим введення Національним банком України заходів захисту, спрямованих на зменшення ризиків стабільності банківської та/або фінансової системи країни та усунення негативного впливу можливих наслідків тиску на платіжний баланс, що може загрожувати досягненню цілей грошово-кредитної політики, а також валютної політики держави.

Експорт та імпорт

Національний банк України має право встановлювати граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, встановлювати мінімальні граничні суми операцій з експорту та імпорту товарів.

За окремими операціями з експорту та імпорту товарів граничні строки розрахунків, установлені Національним банком України, можуть бути продовжені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, шляхом надання висновку.

Порушення резидентами строків розрахунків тягне за собою нарахування пені за кожний день

прострочення в розмірі 0,3 відсотка суми неодержаних грошових коштів за договором. Загальний розмір нарахованої пені не може перевищувати суми неодержаних грошових коштів за договором (вартості недопоставленого товару).

Відповідальність за порушення

За порушення вимог валютного законодавства (крім порушення строків за операціями з експорту та імпорту товарів) можуть бути застосовані санкції у вигляді штрафів, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення. Порядок застосування заходів впливу до фізичних осіб, посадових осіб уповноважених установ, посадових осіб юридичних осіб визначається КУпАП.

Заходи впливу можуть бути застосовані протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше ніж через три роки з дня його вчинення.

Державна фіскальна служба має право застосовувати штрафні санкції до юридичних осіб (крім уповноважених установ) у розмірі до 100 відсотків суми операції, проведеної з порушенням валютного законодавства.

Таким чином, громадяни України зможуть інвестувати за кордон без необхідності отримання індивідуальних валютних ліцензій та залучати кошти від нерезидента без відповідної реєстрації, а тільки повідомляти Національний банк України за фактом отримання таких коштів. Також буде скасований обов'язок декларування валютних цінностей за кордоном.

Закон про валюту передбачає скасування і валютного контролю за операціями купівлі-продажу валюти на суму в еквіваленті до 150 000 гривень.

Граничний строк розрахунку за зовнішньоекономічними операціями буде збільшений до понад 180 днів, а також будуть скасовані санкції за порушення строків розрахунків у вигляді штрафів, або втрати статусу суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.